

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยที่เกิดการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ด้านร่างกายเกิดในลักษณะที่พร้อมที่จะเจริญพันธุ์และมีเพศสัมพันธ์ ในด้านจิตใจมีการพัฒนาจาก ความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่จะต้องส่งเสริมให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต แต่ในกลุ่มวัยรุ่นจะพบปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายๆด้าน โดยเฉพาะปัญหาอันเนื่องมาจากพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องนำมาซึ่ง ปัญหาอื่นๆตามมามากมาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความรู้ความเข้าใจให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้อง แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วัยรุ่นมีการเรียนรู้ เรื่องเพศจากสังคม สิ่งแวดล้อม ครอบครัว ชุมชน และสื่อประเภทต่างๆ ประกอบกับวัยรุ่นมีความ ต้องการทางเพศตามธรรมชาติของร่างกายเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ยิ่งส่งผลให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจาก พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม และมีอัตราการมีเพศสัมพันธ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพในวัยรุ่นเพิ่มขึ้น เมื่อผนวกกับสังคมที่มีชนบทรอบล้อมประเพณีวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดการมีพฤติกรรมทางเพศได้ อย่างอิสระ เช่น ในกลุ่มชาวเขาเผ่าม้ง ยิ่งทำให้กลุ่มวัยรุ่นเกิดความเสี่ยงทางสุขภาพจากพฤติกรรม ทางเพศที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์กันในวัยรุ่น การมีเพศสัมพันธ์กับหญิง บริการทางเพศ ก่อให้เกิดปัญหาในหลายๆด้านที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรง เช่น การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การมีบุตรเมื่ออายุน้อย โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศและสภาวะการณ์ในปัจจุบันมีผลกระทบต่อ ภาวะสุขภาพในวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่พัฒนาการจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และพร้อมกันหลายๆด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2532. หน้า 20) อีกทั้งยังเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ อยากทดลอง รักสนุก ชอบเลียนแบบเพื่อน และ สนใจเพศตรงข้าม ซึ่งลักษณะดังกล่าวร่วมกับสภาวะที่เอื้ออำนวย เช่น ตัวอย่างจากพ่อแม่ บุคคล

ใกล้ชิด ปัญหาในครอบครัว ข่าวดารสื่อมวลชน ค่านิยมที่ไม่เหมาะสมในสังคม ความเชื่อที่ผิดๆ ได้หล่อหลอมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายอย่าง เช่น การมีพฤติกรรมก้าวร้าว การติดสารเสพติด ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา เป็นต้น (พนม เกตุมาน. 2539 หน้า 1-2) ดังนั้นปัญหาพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นจึงทำให้เกิดผลกระทบกับสุขภาพของวัยรุ่นในหลายๆด้าน เช่น วัยรุ่นชายไม่ตระหนักถึงการแพร่กระจายของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์ สำหรับวัยรุ่นหญิงนอกจากจะเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์แล้วยังมีโอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านพฤติกรรมทางจริยพันธุ์ เพราะเป็นการตั้งครรภ์ที่มักจะไม่ได้มีการวางแผนหรือไม่ปรารถนา และส่งผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัยของมารดาและบุตร พบว่ามารดาที่เป็นวัยรุ่นจะมีภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์สูง อัตราตายและทุพพลภาพจากการตั้งครรภ์ การคลอดและการทำแท้ง มีมากกว่าการตั้งครรภ์ในวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผลกระทบทางด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว เพราะกลุ่มนี้จะมีระยะเวลาการเจริญพันธุ์ยาวนาน ย่อมจะมีบุตรมากและครอบครัวใหญ่ (สุวัชัย อินทรประเสริฐ .2535. หน้า 554)

สำหรับผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นที่ผ่านมาทั้งในเขตเมืองและชนบทได้มีการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความรู้เกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ของร่างกาย โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ เป็นต้น (จุฬารัตน์ หัวหาญ. 2539 ; เฉลิมชัย ปัญญาธิ. 2538 และ จุฑามาศ นุชนารถ. 2531) ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า วัยรุ่นมีความรู้ที่เกี่ยวกับระบบการเจริญพันธุ์ของตนเองและการวางแผนครอบครัวค่อนข้างจำกัด นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ในลักษณะที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวัง วัยรุ่นที่อยู่ในระบบโรงเรียนและที่ไม่ได้เรียน จะมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานแตกต่างกันตามอายุและกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายและหญิงจะพบว่า วัยรุ่นชายจะมีประสบการณ์การร่วมเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง และจะร่วมเพศกับโสเภณีหรือหญิงบริการเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวัยรุ่นหญิงจะร่วมเพศกับคู่อภิเษกหรือเพื่อนชายเป็นส่วนใหญ่ สำหรับกลุ่มวัยรุ่นชายเขาได้มีผลการศึกษาของ เฉลิมชัย ปัญญาธิ (2538. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในเยาวชนชายที่เขาอาศัยอยู่ในระบบการศึกษาพบว่า เยาวชนชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์จะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนรัก ร้อยละ 59.8 กับคนรู้จัก ร้อยละ 53.4 และกับหญิงบริการทางเพศ ร้อยละ 44.8 นอกจากนี้ยังมีการศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่ผ่านมา

พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สิ่งกระตุ้นทางเพศ และประสบการณ์การย้ายถิ่น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศโดยตรง สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศ คือ ความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติเรื่องเพศ สิ่งแวดล้อมทางสังคม อาทิเช่น สิ่งกระตุ้นทางเพศ ค่านิยมเรื่องเพศ และการคล้อยตามกลุ่มเพื่อน เป็นต้น (ศรีพัทธา จาริวงค์ 2539, พิมพ์พรรณ คิลปสุวรรณ. 2536 และ ธีรวิวัฒน์ วุฒิประสิทธิ์. 2526)

และจากการทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มประชากรชาวเขาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นบทความทางวิชาการและข้อสังเกต โดยมุ่งเน้นบริบททางสังคมวัฒนธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญ อาทิ ทรงวิทย์ เชื้อมสกุล (2539. หน้า 5) ได้อธิบายถึงวัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้งในแง่ของพฤติกรรมทางเพศว่า ชาวเขาเผ่าม้งเป็นกลุ่มประชากรที่มีปัญหาด้านการเจริญพันธุ์สูง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้งจะเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย เนื่องจากบางคนจะพ้นจากการเรียนก่อนจบการศึกษามัธยมศึกษา บางคนไม่ได้เรียนหนังสือ และวัยรุ่นม้งที่เป็นผู้หญิงจะมีโอกาสได้เรียนหนังสือน้อยกว่าผู้ชาย จึงนิยมแต่งงานและมีบุตรตั้งแต่อายุยังน้อย และมีค่านิยมที่ว่าหญิงที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ถือว่าแก่และจะหาคู่ครองยาก อีกทั้งชาวเขาเผ่าม้งเป็นเผ่าที่ให้การยอมรับและให้อิสระทางเพศแก่หนุ่มสาวมาก โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานถือเป็นเรื่องปกติในสังคมของชาวเขาเผ่าม้ง อย่างไรก็ตามความมีอิสระทางเพศนี้หนุ่มสาวส่วนใหญ่จะมีเพศสัมพันธ์กับคนรักของตนเท่านั้น จะไม่มีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ก็ต่อเมื่อได้เลิกกับคนรักเก่าแล้ว ดังนั้นวัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้งจึงมักพบปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมของตนที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นได้ง่าย และพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นที่ไม่ถูกต้องก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพหลายด้าน (ปารกรรม วุฒิพงษ์. 2540 หน้า 3-4) เช่น การตั้งครรภ์ตั้งแต่อายุยังน้อย การแท้ง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของวัยรุ่นชาวเขาโดยตรง และมีผลกระทบต่อภาวะอนามัยการเจริญพันธุ์ต่อไปในช่วงวัยทำงานและสูงอายุ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความตื่นตัวทางเพศสูง ถ้ามีความรู้เรื่องเพศศึกษา และเจตคติเรื่องเพศที่ไม่ถูกต้อง จะนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ส่วนใหญ่มักมีการศึกษาน้อย จึงอาจมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาและเจตคติเรื่องเพศที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้ง เนื่องจากพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องจะเกิดภาวะเสี่ยงกับกลุ่มวัยรุ่นในหลายด้านและส่งผลกระทบต่อสุขภาพในวัยรุ่นโดยตรงและผลกระทบต่อ

สังคมโดยรวม การศึกษาเรื่องนี้จะช่วยทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายเขาเผ่าม้ง ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มวัยรุ่นชายเขาเผ่าม้ง และเป็นข้อมูลที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานอนามัยการเจริญพันธุ์ ให้ชาวเขาเผ่าม้งได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม หรือนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานศึกษาในเผ่าอื่นๆ ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องในประเด็นอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายเขาเผ่าม้ง

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตประชากร เป็นวัยรุ่นโสด อายุ 13-19 ปี อยู่นอกระบบโรงเรียน และอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดตาก

2. ขอบเขตเนื้อหา ศึกษาเฉพาะปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติเรื่องเพศ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายเขาเผ่าม้ง

ซึ่งมีตัวแปรที่ศึกษาคือ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์การย้ายถิ่น
- ความรู้เรื่องเพศศึกษา
- เจตคติเรื่องเพศ
- ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางเพศ ค่านิยมในเรื่องเพศ และการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนในเรื่องเพศ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางเพศเกี่ยวกับ

- การมีโอกาสใกล้ชิดติดต่อนำไปสู่กับเพื่อนต่างเพศ
- การอยู่ตามลำพังสองต่อสองในที่ลับตากับเพื่อนต่างเพศ
- การไปเที่ยวตามลำพังสองต่อสองกับเพื่อนต่างเพศ

- การจับมือถือแขนกับเพื่อนต่างเพศขณะอยู่กันตามลำพังสองต่อสอง
- เพื่อนต่างเพศเคยโอบกอดหรือจูบ
- การสำเร็จความใคร่ให้ตนเอง
- การมีเพศสัมพันธ์ กับเพศตรงข้าม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อทราบ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติเรื่องเพศ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และพฤติกรรมทางเพศ ของวัยรุ่นชายเขาเผ่าม้ง
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติเรื่องเพศ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคม กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายเขาเผ่าม้ง
3. ผลที่ได้จากการศึกษา เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการทำงานกับชาวเขาเผ่าม้ง เพื่อช่วยในการกำหนดแนวทางและกลวิธีการป้องกัน และลดปัญหาต่างๆที่เกิดจากผลของการมีพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่น ได้แก่ การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การแพร่โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การวางแผนครอบครัว และอนามัยแม่และเด็ก เป็นต้น
4. เป็นแนวทางการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาวิจัยในชาวเขาเผ่าอื่นๆหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องในประเด็นอื่นๆ ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมทางเพศ หมายถึง ปฏิบัติการที่แสดงออกในเรื่องเพศของบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างเพศตรงข้ามกันจากประสบการณ์ในอดีตหรือปัจจุบัน การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในประเด็นการมีโอกาสใกล้ชิดติดต่อกันไปมาหาสู่ การไปเที่ยวตามลำพังสองต่อสอง การอยู่ตามลำพังสองต่อสองในที่ลับตา การจับมือถือแขนขณะอยู่กันตามลำพัง การโอบกอดและจูบ การสำเร็จความใคร่ให้ตนเอง และการมีเพศสัมพันธ์ กับเพศตรงข้าม

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ หมายถึง อิทธิพลระหว่างบุคคล หรือบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมทางเพศ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา

ประสบการณ์การย้ายถิ่น ความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติเรื่องเพศ สิ่งกระตุ้นทางเพศ ค่านิยมเรื่องเพศ และการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนในเรื่องเพศ

วัยรุ่น หมายถึง ชายและหญิงโสดที่มีอายุระหว่าง 13-19 ปีเต็ม ที่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง และอยู่นอกระบบโรงเรียน

ประสบการณ์การย้ายถิ่น หมายถึง การมีประสบการณ์การย้ายถิ่นออกระหว่างชุมชนที่อยู่อาศัยกับสังคมนอกชุมชน

ความรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่สัมพันธ์กับเรื่องเพศ มีเนื้อหาความรู้ใน 4 ด้าน คือ ด้านชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับการมีประจำเดือน การหลั่งน้ำอสุจิรวมทั้งการตั้งครรภ์ ด้านสุขวิทยาที่เกี่ยวข้องกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ความต้องการทางเพศ ด้านสังคมวิทยาเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการทำแท้ง

เจตคติเรื่องเพศ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของวัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้ง ในการที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การเลือกคู่ครอง การแต่งงาน การคุมกำเนิด การปรึกษาปัญหาเรื่องเพศ การมีเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การสำเร็จความใคร่ให้ตนเอง ความต้องการทางเพศ และการดึงดูดความสนใจเพศตรงข้าม

สิ่งกระตุ้นทางเพศ หมายถึง การเคยเกี่ยวข้องกับสารหรือสื่อที่ไปกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศ ได้แก่ การเที่ยวสถานเรีงรมณ์ การดื่มสุราหรือของมึนเมา การเสพสารเสพติด การอ่านหรือดูหนังสือปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ และการดูเทปโทรทัศน์ปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ

ค่านิยมเรื่องเพศ หมายถึง ความคิดที่วัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้งเห็นด้วย ที่จะประพฤติปฏิบัติในเรื่องเพศ ซึ่งสอดคล้องและเป็นที่ยอมรับของสังคมชาวเขาเผ่าม้ง

การคล้อยตามกลุ่ม หมายถึง การคิดหรือปฏิบัติ ตามกลุ่มอ้างอิง คือ เพื่อน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ